

GETIPT DOOR
Mari Maris

ONDERNEMER, ONTDEKKER, ZADENBOER, SEED SAVER TON VREEKEN

‘Ik ben altijd aan het speuren’

INTERVIEW ANNEMARIE BERGFELD FOTOGRAFIE LODE GREVEN

Ton Vreeken

Toen zijn vader tegen zijn pensioen aan zat, waren alle kinderen al een carrièrepad ingeslagen. Behalve Ton, de elfde en jongste van het stel. Hij was zestien toen hij de vraag kreeg of hij dan misschien het familiebedrijf Vreeken's Zaden in de binnenstad van Dordrecht wilde overnemen. Ton Vreeken (nu 63) wilde niets liever. Sindsdien is hij uitgegroeid tot de Seed Saver der Lage Landen. “Er is niet gemakkelijk iemand te vinden met zo veel kennis over zaden”, zegt Seasons' gasthoofdredacteur Mari Maris over Ton. “Ik ben altijd weer overdonderd door wat hij weet. Mopper ik dat de spinazie meteen doorschiet vanwege de droogte, dan kent hij wel weer een ander ras of een andere teeltwijze die wél werkt. Het is een rijkdom dat we iemand hebben die generaties zaadwijsheid en een enorme botanische kennis in zich verenigt en die al die wijsheid ook nog eens graag met ons deelt.”

Rusteloos “Vanaf mijn veertiende werkte ik op zaterdag in ‘de zaak’. Ik hield van hard werken, het werk was toen ook nog een stuk fysieker, met veel tillen en sjouwen. Ik was een praktische jongen, veel te rusteloos voor zoiets als school. Toen vader me vroeg voor de zaak, zei ik meteen ja. Op mijn zestiende kon ik zoiets natuurlijk totaal niet overzien; de inhoud van het bedrijf was ook niet zo belangrijk voor me, ik wilde gewoon werken. Maar vader had er blijkbaar vertrouwen in. Hij was er ook blij mee dat het bedrijf dat zijn vader in 1926 had opgezet, in precies dit pand in de Voorstraat, in de familie bleef. Hij zei: ‘Ik ga je opleiden’. Een vaste avond per week bespraken we een groente, fruit- of plantensoort aan de keukentafel. Ik moest wel de havo afmaken, vanaf mijn achttiende kwam ik fulltime in de zaak.”

Ontdekken “Mijn vrouw Marry en ik reizen graag. Als we op reis zijn, bekijkt zij de mensen, ik de planten.

Vier jaar geleden hebben we in één vakantie twintig tuinen langs de Zuid-Engelse kust bezocht. Dat was geweldig. Ik ben altijd aan het speuren. Naar kennis, naar nieuwe planten. Waar je ook naartoe reist, je komt altijd rijker terug. In Chili ontdekte ik de Darwinbes. Ik kende de gewone berberis wel, een prikkelstruik met rood blad die in de jaren zeventig vaak als haagje werd aangeplant. Maar tijdens een excursie op een klein eiland onder Vuurland kwam ik erachter dat de bessen eetbaar zijn. Zoiets vind ik heel leuk. Natuurlijk heb ik 'm meteen in ons assortiment opgenomen.”

Schakel “Door dingen aan te kopen zorg je dat de soort gekweekt blijft worden en dus blijft bestaan. Ik zie het als mijn missie om een bijdrage te leveren

aan het in stand houden van historische en zeldzame soorten. Dat kan – in het geval van eetbare planten – alleen als ze in het consumptiepatroon worden opgenomen. Daar maak ik me hard voor. Ik zie ons bedrijf als een schakel in het behoud van de diversiteit van cultuurplanten. Welke soort me het nauwst aan het hart ligt? Dat is het rode spruitje. Die werd in de jaren vijftig door mijn eigen opa ontwikkeld. Ik weet dat hij al ver vóór de oorlog door een ingenieur uit Wageningen werd uitgedaagd: het gaat jou nooit lukken een rode spruit te maken. Die uitdaging ging hij graag aan. Ik denk dat hij er twintig of dertig jaar aan gewerkt heeft, dat was ook de sport voor hem. De rode spruit is hier nooit goed opgepikt, rond het jaar 2000 gebeurde dat wel in Engeland. Een enkele keer zie ik hem ook in Nederland. >

‘Als je je grond als een levend organisme beschouwt *in samenhang met de natuur*, krijg je dat terug in de kracht van je planten’

> Het is een heerlijke spruit, die veel minder ruikt en een zachtere smaak heeft dan de groene.”

Corrigeren “Ik ben een optimist. En ik ben geïnteresseerd in geschiedenis. Zo weet ik dat de mens in staat is zichzelf te corrigeren. Dat is wat we nu nodig hebben, met de dreigingen in het klimaat. Het gaat in golfbewegingen: één generatie doet het slecht, de volgende pakt het weer op. Het komt nu aan op de juiste acties. En ik ben ervan overtuigd dat je daar als individu, hoe klein ook, invloed op hebt. Als ik chagrijnig of gestrest ben, heeft dat zijn weerslag op het bedrijf. Als ik zo veel mogelijk biologisch werk en een ander ziet dat dat succesvol is, denkt hij: dat kan ik ook.”

Voldoening “Een groot deel van mijn leven besteed ik aan de zoektocht naar nieuwe zaden en planten. Ik kan niet zeggen dat planten me ontroeren – ontroering vind ik in muziek of een mooi gesprek – maar ik voel wel liefde voor planten en hun unieke

groei en vormen. Het geeft me veel voldoening als ik weer een nieuwe soort aan het assortiment kan toevoegen. Ooit verkocht ik de drakenvrucht, een cactussoort, maar de leverancier stopte ermee. Onlangs vond ik in Frankrijk een kweker die het zaad verkoopt. Ik ben hartstikke blij dat ik het mijn klanten weer kan aanbieden. Vorig jaar kreeg ik zaad aangeboden van de kalebas ‘Penis Shield’ die in Nieuw-Guinea als peniskoker wordt gebruikt. Dat is toch prachtig? Op vakantie in Portugal viel de hottentottenvijg me op. Die groeit aan de kust en heeft een belangrijke functie in het vasthouden van de grond. Het aardige is dat zijn blad en vruchten eetbaar zijn én dat hij het heel goed doet in Nederland.”

Nieuwsgierig “Mijn gedrevenheid komt voort uit nieuwsgierigheid. Het liefst zou ik alles weten over het plantenrijk, maar daar is één leven te kort voor. Gelukkig ben ik te nuchter voor frustratie. En gelukkig ontdek ik vrijwel elke week wel iets nieuws, mijn vak is zo divers. Het najaar vind ik bijna de mooiste tijd, als ik al mijn nieuwe producten beschrijf voor de website. Vorig jaar waren het er 350, er kwamen bijvoorbeeld veel pepers en tomaten bij. Dan duik ik helemaal in die producten en leer ik meer over wat ik uit nieuwsgierigheid heb ingekocht.”

Verrassing “Maar net zo hard geniet ik van de dahlia’s, roomse kervel, muurbloem, kardoen en de dertig of veertig andere soorten die ik al jaren op mijn dakterras heb staan. Marry wil bloei zien, ik ben ook blij als er niks bloeit. De diversiteit in hoogte, bladvorm en bladkleur maakt het al een feest om naar te kijken. Ik houd van spannende combinaties en let ook altijd op hoe de planten afsterven, dat niet alles in de herfst snot wordt. En ik vind het belangrijk om mijn grond als onderdeel van de natuur te beschouwen. Vroeger werd een tuin benaderd als een steriele plek waar planten A, B en C moesten groeien, en de rest moest dood. Dat vind ik hetzelfde als tomaten op steenwol kweken. Als je je grond als een levend organisme beschouwt in samenhang met de omringende natuur, dan krijg je dat terug in de kracht van je planten. En ik zeg altijd: probeer ook te genieten van wat spontaan opkomt. Kijk eens wat daar groeit, wees nieuwsgierig – ja, daar is ‘ie weer – en je kunt mooie verrassingen tegenkomen.”

Naast ruim 3500 zaden verkoopt Vreeken's Zaden (Voorstraat 448, Dordrecht, www.vreeken.nl) ook (eetbare) planten, struiken, schimmels, fruit, bollen en knollen. Zo veel mogelijk biologisch geteeld. De website is een onuitputtelijke bron van informatie.

